

КОМУНІКАТИВНА ЛІНГВІСТИКА

УДК 811.161.2:81: 272

ЛІНГВОПРАГМАТИКА МОВЛЕННЄВОГО АКТУ “РЕАКЦІЯ НА КОМПЛІМЕНТ” (на матеріалі української мови)

БРЕЧАК О. О.

кандидат філологічних наук, доцент
Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури
brechak@gmail.com

У статті висвітлено прагматичні особливості реакції на комплімент українською мовою. Виявлено універсальні й етноспецифічні характеристики респонсивних реплік, якими реагують на комплімент носії української мови. Визначено найпоширеніші реакції українців на комплімент, зокрема: неприйняття з применшенням значення денотованої компліментом характеристики; неприйняття з інверсією суб'єкта компліменту; імпліцитного неприйняття; неприйняття компліменту з одночасною абсолютизацією позитивно-оцінної характеристики, денотованої компліментом.

Ідентифіковано й проаналізовано етноспецифічні вияви універсальних прагматичних стратегій ввічливості і кооперації. Визначені особливості порушень максим релевантності, кількості і якості інформації, обґрунтована функція таких порушень як триггеру конверсаційних імплікатур, пов'язаних з імпліцитним поясненням реакції неприйняття компліменту. Реактивні репліки неприйняття компліменту проаналізовано з погляду теорії мовленнєвих актів – у форматі концепції комплексної ілокуції.

Ключові слова: реакція на комплімент, стратегії ввічливості, максими кооперації, комплексна ілокуція.

LINGUOPRAGMATICS OF SPEECH ACT “REACTION TO THE COMPLIMENT” (in Ukrainian language)

BRECHAK Olena Olegivna,
PhD in Philology, Associate Professor
National Academy of Fine Arts and Architecture
brechak@gmail.com

Introduction. The paper addresses one of the important issues in the field of pragmatics – the problem of ethnic / cultural specificity of pragmatic reaction to the compliment, which is understudied as compared to the study of Compliment. The problem of the pragmatic specificity of the reaction to the compliment in Ukrainian language may contribute to the scientific research in the field of ethnopr pragmatics, the pragmatic potential of linguistic-cultural concepts, ethnic conventions of speech acts.

The purpose of the research is in the revealing of the universal and ethnospecific characteristics of the reactions to a compliment in the framework of the “face and politeness” theory, the theory of cooperative principle and implicatures, along with the particular aspects of the speech acts theory.

The research is grounded on the integrative **methodology** based on Grice's Cooperative Principle and the Theory of Conversational Implicatures, Speech Acts' theory and Brown & Levinson's politeness theory.

The major **results** refer to the identification of the typical reactions to the compliment while investigating the ethnospecific manifestations of universal pragmatic strategies of politeness

and co-operation. We have identified and described the most widespread reactions of Ukrainians to compliment. The first type includes the reaction of rejection with the depreciation of the value of the characteristics denoted by compliment. The second one consists in the compliment rejection with inversion of the compliment's subject. The third one is an implicit rejection. The fourth one is the reaction of rejection with the simultaneous absolutization of the positive-evaluative characteristic denoted by the compliment. The basic types of ethnospecific manifestations of universal pragmatic strategies of politeness and co-operation have been identified and analyzed. The patterns of violations of the cooperative maxims of relevance, quantity and quality of the information are determined as the triggers of conversational implicatures substantiating the compliment non-acceptance. Reactive strategies of non-acceptance of the compliment are specified from the viewpoint of speech acts theory – in the format of the concept of complex illocution.

Conclusions. The paper concludes that the specifics of non-acceptance strategy relies on the cooperative maxims' flouting, which triggers the conversational implicatures as an additional explicit substantiation of the compliment non-acceptance. Non-acceptance strategy realizes the maxim of modesty associated with the structure of the concept of "modesty" in the world pictures of the Eastern Slavs. Non-acceptance strategy involves additional illocutionary goals associated either with rejection or with implicit acceptance of the compliment.

Keywords: reaction to the compliment, strategies of politeness, cooperative maxims, complex illocution.

Формулювання проблеми та обґрунтування актуальності її розв'язання. Проблема прагматичної специфіки різних дискурсивних жанрів у лінгвокультурологічному висвітленні відзначена незмінною актуальністю з огляду на її дотичність до наукових розвідок у галузі етнопрагматики, дослідження прагматичного потенціалу лінгвокультурних концептів, етномаркованих конвенцій мовленнєвої поведінки.

Актуальність статті визначається загальною комунікативно-функціональною спрямованістю сучасних лінгвістичних студій на вивчення етнопрагматичних особливостей комунікативних одиниць різного рівня складності – від висловлення до дискурсу.

Об'єктом наукового аналізу в статті слугують мовленнєві акти – реакції на комплімент, насамперед різноманітні стратегії неприйняття. **Предметом** – специфіка етноспецифічної реалізації в мовленнєвих актах реагування на комплімент універсальних комунікативних стратегій ввічливості, кооперації і релевантності.

Мета статті – виявлення прагматичних особливостей реакції на комплімент українською мовою – конкретизується в низці **завдань**:

- 1) визначити специфіку прагматичної організації реакції на комплімент українською мовою в ракурсі принципу і максимум кооперації (Grice, 1975);
- 2) з'ясувати прагматичну специфіку реакції неприйняття компліменту в розрізі теорії обличчя і ввічливості (Brown & Levinson, 1987);
- 3) виявити актомовленнєві характеристики стратегій неприйняття компліменту;
- 4) обґрунтувати зв'язок між лінгвопрагматичними характеристиками компліменту українською мовою і ключовими концептами наївної картини світу українців.

Для досягнення зазначеної мети в статті використана комплексна **методика**, що поєднує елементи методу аналізу мовленнєвих актів (Austin, 1962; Searle, Vanderveken, 1985) і, зокрема, прийом установлення складників комплексної ілокуції непрямих і прямих актів (Kravchenko, 2017; 2017a); метод аналізу відхилень від кооперативних максимум і вилучення конверсаційних імплікатур, що ґрунтується на теорії Г.П. Грайса (1975) і його послідовників (Bach, 1994; 2012; Horn, 2004), елементи методу дослідження стратегій і максимум ввічливості, запропонованого в працях П. Брауна й С. Левінсона (1987).

Новизна роботи зумовлена тим, що в ній уперше у вітчизняному мовознавстві і, наскільки нам відомо, у закордонних наукових студіях виконано комплексний інтегративний аналіз

лінгвопрагматичних особливостей мовленнєвих актів реагування на комплімент українською мовою з огляду на етноспецифічну реалізацію в стратегіях неприйняття компліменту універсальних принципів і конвенцій комунікації.

Матеріалом дослідження слугував корпус із 50 спонтанних діалогів із повсякденного спілкування в побутовій сфері, організованих у формі секвенцій “комплімент – реакція на комплімент”.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічним підґрунтям статті є праці вітчизняних (Бигунова, 2015; Зубець, 2015; Кравченко, 2015; Кровицька, 2005; Кузенна, 2010; Мельник, 2013; Мищенко, 1999) і закордонних (Brown & Levinson, 1987; Herbert, 1986; Holmes, 1988; Miriam, 2012; Wolfson & Manes, 1980; Серебрякова, 2001) авторів, присвячені вивченню компліменту, а також універсальних і культурно-специфічних мовленнєвих реакцій на комплімент представників різних лінгвокультурних співтовариств.

Багато сучасних наукових розвідок сфокусовано на різних аспектах вивчення компліменту. Зокрема, дослідників цікавить національна специфіка компліменту українською мовою, що віддзеркалює комунікативно-поведінкові норми етикетної поведінки української лінгвокультурної спільноти, виявляючи такі риси українців, як доброзичливість, простота, привітність, вдячність, щирість (Зубець, 2015; Богдан, 1998; Кровицька, 2005), вдалими є спроби відмежування компліменту від “суміжних” за змістом комунікативних явищ – лестощів, похвали, схвалення (Бигунова, 2015).

Мовознавці сформулювали основні критерії класифікації компліментів: за характером форми (раціональні й оцінні); за ознаками, що підлягають схваленню (компліменти зовнішньому вигляду людини загалом, компліменти моральним якостям, здібностям, майстерності, кваліфікації тощо); за способом реалізації (прямі й непрямі) (Мищенко, 1999), за ступенем розгорнутості (короткі й розгорнуті). Жанрова диференціація компліментів запропонована за критерієм змісту (комплімент-схвалення, комплімент-лестощі, комплімент-насмішка, комплімент-подяка, комплімент-іронія, комплімент-поздоровлення, комплімент-привітання, комплімент-прощання, комплімент-співчуття тощо) (Кровицька, 2005; Зубець, 2015). Проте, на нашу думку, зазначена таксономія має враховувати не так семантичний, як ілокутивний критерій виокремлення різних видів компліментів (тобто основну інтенцію мовця-адресанта), оскільки комплімент може бути непрямим мовленнєвим актом, що маскує зовсім інші змістові імплікації (наприклад, схвалення може маскувати лестощі, подяка імплікувати насмішку тощо).

Окремим аспектом вивчення компліментів є зіставний аналіз цього комунікативного акту в різних лінгвокультурах – наприклад, українській і англійській (Кузенна, 2010), російській і англійській (Серебрякова, 2001). Зокрема, науковці доходять висновку про те, що прямий комплімент більш характерний для української лінгвокультури, а непрямий – для англійської. Англійські комуніканти частіше звертають увагу в компліментах на такі якості людини, як щедрість, сміливість, скромність, вихованість, чесність, релігійність, а українські співрозмовники – на такі якості, як доброта та розум. Більшою різноманітністю в англійській лінгвокультурі, порівняно з українською, вирізняються компліменти, що стосуються здібностей адресата (Кузенна, 2010, с. 21-26).

У ракурсі теорії “обличчя і ввічливості” комплімент розглядається як дієвий засіб пом’якшення “загроз” обличчю адресата і один з виявів стратегії позитивної ввічливості (Brown & Levinson, 1987; Holmes, 1988; Wolfson & Manes, 1980) як ввічливості зближення і вияву інтересу до співрозмовника, що уособлюється концептами “інтерес”, “єдність”, “контакт” і слугує створенню солідарності між адресантом та адресатом та підтримці цієї солідарності.

У розрізі теорії мовленнєвих актів комплімент визначається як експресив (Мельник, 2013). Для завдань нашого дослідження важливим є висновок науковців про те, що комплімент

відзначений специфікою ілокутивної сили, яка має комплексний характер, підпорядковуючи додаткові ілокутивні цілі, пов'язані з прагненням принести задоволення адресату й висловити своє позитивне ставлення до нього (Мищенко, 1999).

Зважаючи на те, що комунікативний акт компліменту є двоходовим утворенням, що складається з самого компліменту і відповіді на нього, низка досліджень присвячена вивченню саме реакцій на комплімент. Найзагальнішим спостереженням є те, що, незважаючи на етноспецифічність реакцій на комплімент, усі такі реакції мають певні універсальні особливості. Зокрема, представники різних лінгвокультур дуже рідко обмежуються у своїх реакціях на комплімент просто подякою (як еквівалентом згоди з думкою співрозмовника). Передусім особливості реакції на комплімент залежать від характеристики, денотованої компліментом.

Наприклад, якщо в Італії комплімент з приводу зовнішності або власності найчастіше сприймається прямо, із висловленням подяки за комплімент, то позитивна оцінка рис характеру, професійних якостей і навичок, навпаки, передбачає реакцію обмеженого прийняття компліменту. На протигагу цьому, у Німеччині комплімент щодо характеру приймають набагато частіше, ніж комплімент з приводу зовнішності, майна або особистісних рис. Крім цього, німці "перевіряють" правдивість мовленнєвого акту компліменту і його щирість за допомогою прямих запитань. У Новій Зеландії 62 % жінок і 64 % чоловіків використовують знаки згоди з компліментом (Holmes, 1988, p. 460), тоді як 38 % жінок і 34 % чоловіків відкидають такий вираз схвалення і люб'язності. Американці удвічі частіше відповідають на комплімент чимось іншим, ніж просто згодою з ним або подякою у вигляді "спасибі", "дякую" (Herbert, 1986, p. 80).

Відповідно до соціокультурного коду японців, що називається "wakimae" ("проникливість"), ввічливим вважається застосування конвенційної стратегії "неприйняття" компліменту, адресованого собі або членам своєї "внутрішньої групи" (родині, чоловіку, дружині, дітям тощо), оскільки згода з компліментом інтерпретується як самовихваляння, що ніби звеличує того, кому призначений комплімент, над іншими людьми (Кравченко, 2017, с. 131).

Виклад основного матеріалу. Незважаючи на те, що аналізу компліменту присвячено чимало наукових праць вітчизняних дослідників, як ми намагалися показати вище під час огляду науково-методичного підґрунтя статті, реакція на комплімент в її етнокультурному або соціолінгвістичному висвітленні майже не була предметом дослідницьких інтересів – за винятком поодиноких праць (Кравченко, 2015), що стало вагомим аргументом на користь написання цієї статті.

Як показав матеріал нашого дослідження, українці, порівняно з представниками інших лінгвокультур, не є винятком у тому сенсі, що їхня реакція доволі рідко обмежується лаконічним "дякую". Зокрема, в українців поширені такі реакції:

1. Неприйняття із применшення значення денотованої компліментом характеристики.

- А. *Я в житті не зустрічав добрішої людини, ніж Ти!
Не кажи дурниць. Мені це не коштувало жодних зусиль.*
- Б. *Навіть не знаю, як Вам віддячити за мою дитину.
Дрібниці. Будь-хто вчинив би на моєму місці так само.*
- В. *Ви надзвичайно цікава людина.
Це Вам тільки так здається.*

2. Неприйняття з інверсією об'єкта компліменту.

- А. *Ти маєш чудовий вигляд.
Ти виглядаєш набагато краще за мене.*
- Б. *У тебе дуже модна сукні.
Та ні. У тебе набагато модніша.*

3. Імплицитного неприйняття:

- А. *Ваша донька чудово виглядає!*
Вона просто виснажує себе нескінченними дістами.
- Б. *У вас такий слухняний хлопчик.*
Ви просто не бачили, що він витворює вдома.

4. Неприйняття компліменту з одночасною абсолютизацією (у позитивно-оцінному плані) характеристики, денотованої компліментом.

- А. *Ви сьогодні неперевершений!*
На жаль, це не так. Я навіть не встиг як слід підготуватися.
- Б. *Білий колір волосся робить Вас молодшою.*
А мені здається, він мене старить.

Розглянемо зазначені типи, зважаючи на лінгвопрагматичні особливості мовленнєвих реакцій на комплімент.

У всіх трьох випадках відбувається порушення від однієї до всіх максим кооперації. Порушується, зокрема, максима релевантності інформації – як у 2 А і 2 Б та 3 А і 3 Б. У репліці мікродіалогу 3 А, наприклад, співрозмовник свідомо відхиляється “від теми”, що є тригером конверсаційної імплікатури: “Я не задоволена тим, що з нею відбувається, і, отже, її виглядом”. Порушення максими релевантності спостерігається також у 3 Б, що дозволяє співрозмовнику вилучити імплікатуру про те, що насправді хлопчик не є слухняним.

Характерним для стратегії неприйняття компліменту є порушення максими кількості інформації. Зокрема, відповідь співрозмовника на комплімент може бути занадто багатослівною, тобто він подає “зайву” інформацію, більшу за звичайну подяку, яку очікують від нього (мікродіалоги 1, 2, 4). І, навпаки, у 3 А і 3 Б максима кількості інформації порушується вже у “зворотному” напрямі, адже адресат лише натякає на незгоду з компліментом, не надаючи достатньої кількості інформації для валідності свого заперечення.

Крім того, під час реалізації стратегії неприйняття компліменту з позитивною абсолютизацією характеристики, денотованої компліментом, порушується кооперативна максима якості інформації (ширості), оскільки на рівні імплікатури не лише відновлюється смисл щодо згоди з компліментом, а й має місце інтенсифікація позитивної оцінки, а саме: “Якщо я здався неперевершеним цього разу, коли погано підготувався, то можна лише уявити, як чудово я виступаю, коли підготуюся” (мікродіалог 4 А).

Науковці (Кравченко, 2015, с. 133-134) пояснюють механізм інтенсифікації позитивно денотованої компліментом оцінки так: під час “псевдоспростування” комплімент позбавляють його фактичної підстави – прив’язки до часу, простору, артефактів, відділяють від конкретних обставин і тим самим абсолютизують до рівня іманентної характеристики суб’єкта. Іншими словами, фіксація в “реакції неприйняття” на обставині, “несприятливій” для позитивної оцінки характеристики (зовнішності, риси характеру, здібностей, успіху в конкретній ситуації та ін.), імплицитно підсилює саму оцінку, абсолютизуючи її як невід’ємну рису суб’єкта оцінки.

У розрізі концепту “обличчя і ввічливості” всі три типи реакції українців на комплімент реалізують максиму скромності (“неприйняття похвали на свою адресу”). У прикладах 1 А, Б, В зазначена максима поєднана з максимою великодушності – намаганням уникнути з боку комунікативного партнера відчуття зобов’язання за надану послугу. У 2 А і Б максима скромності залучає також максиму схвалення, що фокусується на позитивному оцінюванні інших.

В 1 А як частина реакції на комплімент експліцитно застосовується акт, що має загрозувати обличчю інтерактанта як за своєю ілокутивною силою (прямий немітигований директив), так і за семантичним наповненням (інвективний акт, що загрожує позитивному обличчю): “Не кажи дурниць”. Проте в контексті мікродіалогу такий акт не здається образливим і, більше того, виконує зворотну функцію, оскільки скорочує дистанцію між тим, хто надав послугу,

і його “боржником”. Відповідно, зазначений акт є реалізацією стратегії “bold on record”, коли “образливий” мовленнєвий акт не сприймається як такий у ситуації особливих взаємовідносин між комунікантами (між друзями, родичами тощо) або в інституційному середовищі (в інтеракціях “лікар-пацієнт”, “викладач-студент”, “слідчий-допитуваний” тощо, де вживання директив, прямих немітигованих запитань та інших *face threatening acts* не становлять загрози обличчю комуніканта, якому вони адресовані.

У мікродіалогах 2 А і 2 Б наявне імпліцитне неприйняття компліменту, що полягає у відповіді компліментом на комплімент. Відповідно до “теорії обличчя і ввічливості” (Brown & Levinson, 1987) така реакція є виявом однієї зі стратегій позитивної ввічливості як ввічливості уваги, інтересу до співрозмовника і намагання з ним порозумітися.

З погляду теорії мовленнєвих актів (Austin, 1962; Searle & Vanderveken, 1985), реактивну репліку неприйняття можна розглядати як нетранспонований акт (акт, який містить додаткову ілокуцію, проте, на відміну від транспонованих актів, вона не змінює ілокутивного типу акту) (Kravchenko, 2017; 2017a). Тобто всі проаналізовані вище акти залишаються репрезентативами / асертивами, але відзначені комплексним характером ілокутивної сили: крім експлікованої частини інтенції, сформульованої як неприйняття компліменту з обґрунтуванням причини такого неприйняття, визначені такі додаткові компоненти ілокуції:

- 1) нівелювання компліменту через атрибуцію вчинку (характеристики), гідного компліменту, статусу узагальненої поведінкової норми, як у прикладах 1 А, 1 Б і 1 В;
- 2) позитивна оцінка адресатом свого співрозмовника (тобто адресанта компліменту), як у мікродіалогах 2 А і 2 Б;
- 3) інтенсифікація (абсолютизація) позитивно-оцінної характеристики, денотованої компліментом, що корелює зі стратегією псевдонеприйняття компліменту (приклади 4 А і 4 Б);
- 4) негативна інтерпретація позитивно-оцінної характеристики, денотованої компліментом, як у 3 А і 3 Б.

Якщо обґрунтувати реакцію неприйняття компліменту в когнітивному ракурсі, то ми поділяємо думку української мовознавиці Н.К. Кравченко (2015, с. 131-137), яка вбачає причину такої реакції у двох площинах – універсальній й етноспецифічній. В універсальному плані стратегія неприйняття зумовлена, на думку дослідниці, архетипними уявленнями в різних національних картинах світу про небезпеку похвали як можливого джерела пристриту. В етнолінгвістичному плані стратегія неприйняття може бути пояснена амбівалентністю оцінки скромності як етичної норми і типу поведінки представниками української та російської лінгвокультур. Так, у структурі концепту “скромність” виявляються ознаки, характерні як для переоцінки цього поведінкового стереотипу (Скромність прикрашає людину; Добра справа сама себе хвалить), так і його недооцінки (Сам себе не похвалиш – ніхто не похвалить).

Амбівалентність концепту “скромність” вимагає компенсації на рівні прагматики: крім етикетної (стандартного неприйняття компліменту), реалізуються інші ілокутивні цілі, деякі з яких ми намагалися представити вище, а саме: позитивної саморепрезентації (формального дотримання максими скромності), маніпулятивна (інтенсифікація позитивної оцінки під виглядом неприйняття компліменту) тощо.

У термінології конверсаційного аналізу (Jefferson, 1972; Sacks, 1992; Schegloff, 1996, 1999) комплімент можна представити як двокомпонентну секвенцію, що охоплює два мовленнєві ходи різних учасників. При цьому функція компліменту як ініціюючого висловлення встановлюється лише після його контекстуалізації з відповіддю – реакцією на комплімент. Так, комплімент-подяка за послугу може генерувати такі різні реакції, як згода, неприйняття, неприйняття з нівелюванням цінності послуги, репліка-обіцянка допомоги наступного разу (“Звертайтеся. Завжди буду радий вам допомогти”). З іншого боку, відповідно до принципу релевантності як центральної категорії конверсаційного аналізу, зазначені реакції на комплімент

(точніше, набір реакцій) є досить прогнозованими, що пов'язано зі здатністю першої частини секвенції генерувати зміст другої. Дослідники також зазначають, що з погляду конверсаційної структури мовленнєвий хід неприйняття компліменту здатний ініціювати бічну секвенцію, у якій адресант компліменту наполягатиме на справедливості своєї оцінки з метою отримання від співрозмовника більш релевантної реакції на комплімент (Кравченко, 2015).

Висновки й перспективи подальших досліджень. Матеріал дослідження дозволив дійти висновку щодо специфічності реалізації стратегії неприйняття компліменту в українській лінгвокультурі. Основними прагматичними особливостями такої стратегії є порушення у відповіді на комплімент максим кількості, релевантності і якості інформації, завдяки чому активуються конверсаційні імплікатури, що містять додаткове до експліцитно сформульованого обґрунтування реакції неприйняття. У ракурсі концепту "обличчя і ввічливості" всі реакції неприйняття компліменту реалізують максимум скромності, що може посилюватися максимами великодушності і схвалення і пов'язана з особливостями структурування концепту "скромність" у картинах світу східних слов'ян. У розрізі теорії мовленнєвих актів стратегія неприйняття компліменту залучає додаткові ілокутивні цілі, пов'язані з обґрунтуванням неприйняття або імпліцитного прийняття компліменту.

Виконане дослідження відкриває перспективи для таксономії реакцій на комплімент залежно від ознак, що підлягають схваленню, а також поглиблення когнітивно-прагматичного аспекту у вивченні як компліменту, так і реакції на нього у зв'язку з комунікативно-прагматичним потенціалом концептів-констант "скромність" і "ввічливість" у картинах світу різних етносів.

ЛІТЕРАТУРА

- Бигунова, Н. А. (2015). Одобрение, похвала, комплимент и лесть в теории речевых актов. *Записки з романо-германської філології*, 2 (35), 31-40.
- Богдан, С. К. (1998). *Мовний етикет українців: традиції і сучасність*. Київ: Рідна мова.
- Зубець Н. О. (2015). Прагматика компліментного акту мовлення. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія "Лінгвістика"*, 22, 142-147.
- Кравченко, Н. К. (2015). Стратегия псевдо-непринятия комплимента в русской и украинской лингвокультурах. *Limes Slavicus. Славянството: границы на общността* (с. 131-137). Шумен.
- Кравченко, Н. К. (2017). *Дискурс и дискурс-анализ: краткая энциклопедия*. Киев: Интерсервис.
- Кровицька, О. В. (2005). *Українська лексикографія: теорія і практика*. Львів: Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України.
- Кузенна, Н. М. (2010). Мовний акт "комплімент" в сучасній комунікації. *Наукові записки КДПУ. Серія: Філологічні науки (мовознавство)*, 89 (2), 21-26.
- Мельник, І. М. (2013). Ввічливі експресивні акти мовлення (на матеріалі іспанської мови). *Вісник Львівського університету. Серія іноземні мови*, 21, 177-182.
- Мищенко, В. Я. (1999). Косвенные способы реализации иллокуции комплимента. *Вісник Харківського державного університету. Романо-германська філологія*, 430, 101-107.
- Серебрякова, Р. В. (2001). Национальная специфика комплимента и похвалы в русской и английской коммуникативных культурах. *Язык, коммуникация и социальная среда*, 1, 1-5.
- Austin, J. L. (1962). *How to Do Things with Words*. Oxford: Clarendon Press.
- Bach, K. (1994). Conversational implicature. *Mind & language*, 9, 124-162.
- Bach, K. (2012). Saying, meaning, and implicating. *The Cambridge handbook of pragmatics*, edited by Peter K. (pp. 23-45). New York: Cambridge University Press.
- Brown, P. & Levinson, S. C. (1987). *Politeness: Some universals in language usage*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Grice, H. P. (1975). Logic and conversation. *Syntax and semantics*, 3, 41-58.

- Herbert, R. K. (1986). Say “thank you” – or something. *American Speech*, 61, 76-88.
- Holmes, J. (1988). Paying compliments: a sex-preferential politeness strategy. *Journal of Pragmatics*, 12, 445-465.
- Horn, L.R. (2004). Implicature. In L. R. Horn & G. Ward. (Eds.), *The handbook of pragmatics* (pp. 3-28).
- Jefferson, G. Side sequences. *Studies in social interaction* (pp. 294-338). New York: Free Press .
- Kravchenko, N. (2017). Illocution of direct speech acts via conventional implicature and semantic presupposition. *Lege artis. Language yesterday, today, tomorrow. The Journal of University of SS Cyril and Methodius in Trnava*, I(1), 128-168. Retrieved from www.degruyter.com/downloadpdf/.
- Kravchenko, N. (2017a). Indirect speech acts' via conversational implicatures and pragmatic presuppositions. *Cognition, communication, discourse. International On-line Journal*, 14, 54-66. Retrieved from <http://sites.google.com/site/cognitiondiscourse>
- Miriam, R. (2012). Compliment Responses in Italian and German. *International Journal of Innovative Interdisciplinary Research*, 2, 77-100.
- Sacks, H. (1992). *Lectures on Conversation*. Oxford: Wiley-Blackwell.
- Schegloff, E. A. (1999). Discourse, Pragmatics, Conversation, Analysis. *Discourse Studies*, 1 (4), 405-435.
- Schegloff, E. A. (1996). Issues of Relevance for Discourse Analysis: Contingency in Action, Interaction and Co-Participant Context. *Computational and Conversational Discourse: Burning Issues – An Interdisciplinary Account*. (pp. 3-38). Heidelberg: Springer Verlag.
- Searle, J. R. (1975). Indirect speech acts. *Syntax and Semantics*, 3: Speech Acts, 59-82.
- Searle, J. R. & Vanderveken, D. (1985). *Foundations of Illocutionary Logic*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Wolfson, N & Manes, J. (1980). The compliment as a social strategy. *Papers in Linguistics*, 13 (3), 391-410.

REFERENCES

- Bigunova, N. A. (2015). Odobrenije, pohvala, kompliment i liest' v teoriji rechevych aktov. *Zapiski z romano-hermanskoj Filolohiji*. 2 (35), 31-40.
- Bohdan, S. K. (1998). *Movnyj etyket ukrajintciv: tradytciji i suchastnost'*. K.: Ridna mova.
- Zubets, N. O. (2015). Pragmatyka komplimentarnogo aktu movlennia. *Naukovyj Visnyk Khersons'koho derzhavnoho universytetu. Serija Lingistyka*. 22, 142-147.
- Kravchenko, N. K. (2017). Discurs s discurs-analiz: kratkaja entsyklopedija. Kiev: Interservis.
- Kravchenko, N. K. (2015). Stratehija psevido-niepriniatija komplimenta v russkoj i ukrains'koj lingvokul'turah. *Limes Slavicus. Slavianstvo: hranitsy na obschnostta* (s. 131-137). Shumen.
- Krovyts'ka, O. V. (2005). *Ukrains'ka leksykohrafiia: teoriia i praktyka*. L'viv: Instytut ukrajinoznavstva im. I. Kryp'jakevycha NAN Ukrainy.
- Kuzenna, N. M. (2010). Movnyj akt “compliment” v suchasnij komunikatsiji. *Naukovi zapysky KDPU. Serija Filolohichni nauky (movo-znavstvo)*. 89 (2), 21-26.
- Mel'nyk, I. M. (2013). Vvichlyvi ekspresyivni akty movlennia (na materialy ispan'skoj movy). *Visnyk L'vivs'koho universytetu. Serija inozemni movy*. 21, 177-182.
- Myschenko, V. J. (1999). Kosvennyje sposoby realizatsii illokutsii komplimenta. *Visnyk Kharkivskoho natsional'noho universytetu. Romano-Hermans'ka Filolohiia*.
- Serebriakova, R. V. (2001). Natsional'naja spetsyfika komplimenta i pohvaly v russkoj i anglijskoj komunikativnyh kul'turah. *Jazyk, komunikatsija i sotsial'naja sreda*. 1, 1-5.
- Austin, J. L. (1962). *How to Do Things with Words*. Oxford: Clarendon Press.
- Bach, K. (1994). Conversational implicature. *Mind & language* (Vol. 9, p.p. 124-162).
- Bach, K. (2012). Saying, meaning, and implicating. *The Cambridge handbook of pragmatics*. New York: Cambridge University Press (p.p. 23-45).
- Brown, P. & Levinson, S. C. (1987). *Politeness: Some universals in language usage*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Grice, H. P. (1975). Logic and conversation. *Syntax and semantics* (Vol. 3, pp. 41-58).
- Herbert, R. K. (1986). Say “thank you” – or something. *American Speech* (Vol. 61, pp. 76-88).
- Holmes, J. (1988). Paying compliments: a sex-preferential politeness strategy. *Journal of Pragmatics*, 12, 445-465.
- Horn, L. R. (2004). Implicature. *The handbook of pragmatics*, p.p. 3-28.
- Jefferson, G. (1972). Side sequences. *Studies in social interaction*. New York: Free Press (pp. 294-338).
- Kravchenko, N. (2017). Illocution of direct speech acts via conventional implicature and semantic presupposition. *Lege artis. Language yesterday, today, tomorrow. The Journal of University of SS Cyril and Methodius in Trnava. Warsaw: De Gruyter Open* (Vol. I(1), p.p. 128-168). Retrieved from www.degruyter.com/downloadpdf/.
- Kravchenko, N. (2017a). Indirect speech acts’ via conversational implicatures and pragmatic presuppositions. *Cognition, communication, discourse. International On-line Journal*, 14, 54-66. Retrieved from <http://sites.google.com/site/cognitiondiscourse>
- Miriam, R. (2012). Compliment Responses in Italian and German. *International Journal of Innovative Interdisciplinary Research*, 2, 77-100.
- Sacks, H. (1992). *Lectures on Conversation*. Oxford: Wiley-Blackwell (Vol.1, 2).
- Schegloff, E.A. (1999). Discourse, Pragmatics, Conversation, Analysis. *Discourse Studies*, 1(4), 405-435.
- Schegloff, E. A. (1996). Issues of Relevance for Discourse Analysis: Contingency in Action, Interaction and Co-Participant Context. *Computational and Conversational Discourse: Burning Issues – An Interdisciplinary Account*. – Heidelberg: Springer Verlag (pp. 3-38).
- Searle, J. R. (1975). Indirect speech acts. *Syntax and Semantics*, 3: Speech Acts, 59-82.
- Searle, J. R. & Vanderveken, D. (1985). *Foundations of Illocutionary Logic*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Wolfson, N & Manes, J. (1980). The compliment as a social strategy. *Papers in Linguistics*, 13 (3), 391-410.

Дата надходження до редакції 23.03.2018 р.
Ухвалено до друку 27.04.2018 р.